

Obrador]; *autodidàxia* [1868, *SLitCosta*], més usual *autodidactisme*. *Autodigestió*. *Autodinàmic*. *Autodomini*. *Autofagia*. *Autofecundació*. *Autogàmia*.

Autogen, amb el gr. *γεννάω* 'jo engendro'; *autogènesi*; *autogenètic*. *Autogir*. *Autògraf* [1803, Belv.], ⁵ format amb *γράφω* 'escriu, dibuixa'; *autografia* [1868, *SLitCosta*], *autografiar*; *autogràfic*, *autografisme*; *autografòmetre*. *Autohipnòdic*; *autohipnotització*. *Autoinducció*. *Autoinfecció*. *Autoinoculació*. *Autointoxicació*. *Autolatria*. *Autoluminiscència*. *Autòmat* [DFa.], ¹⁰ abans *autòmata* [1839, Lab., i escr. Renaix.], pres del gr. *αὐτόματος*, -τη, -τον, per conducte del ll. *automaton* i el fr. *automate* [1534];¹ *automàtic*; *automatisme*.

Automòbil adj. 'que es mou per si mateix', especialitzat tot seguit en el sentit, substantiu, 'cotxe de tracció automàtica, per motor d'explosió' [en fr. s'usava amb aquest sentit des de 1876, i substantivament des dels darrers anys del segle, en català des d'abans de 1909; dades i orientacions sobre la forma de creació d'aquest gran mot internacional del S. xx, en L. Spitzer, *MLN* lvi, 403-4]: es modelà segurament segons *locomòbil* que s'havia usat en el S. xix [en fr., des de 1808, primer només com a adj.] com una variant de locomotora; s'usà exclusivament en forma plena fins prop de 1920, i des de llavors s'abreujà com a *auto*, que en pocs anys se li va superposar fins a tornar-lo quasi un mot antiquat (com, pràcticament, ho és avui); *automobilista*, *automobilisme*, *-mobilitic*. Des dels anys vint es crearen també cpts. amb un nou element prefixat *auto-* símbol del mot *automòbil*: *autocamió*; *autotransport*, *autòdrom*; i d'altres, com *autòmnibus*: en una conversa filològica, cap a 1923-5, PFabra desaprova l'ús de la forma abreujada *autobús* que s'estava generalitzant per imitació del fr. *autobus* [1908], compost amb *bus*, forma mutilada d'*omnibus*² que s'havia estès en anglès i francès [d'ací la restitució de formes plenes com *autòmnibus*, que s'usà bastant en els anys 20-30; mentre que d'altres més racionalment usen amb aquest valor *òmnibus* vist que avui els òmnibus de tracció animal són cosa que ja no existeix]; més tard s'ha propagat l'angl. *autocar* [format amb l'angl. *car* 'auto, camió'] per als que no són de servei fix.

Automòrfic. *Automotor*; *automotriu*. *Autònim*.

Autònom; *autonomia* [1868, *SLitCosta*], presos dels mots gr. *αὐτόνομος* i *αὐτονομία*, compostos amb *νόμος* 'lei': el mot es propagà sobretot a propòsit dels esforços de Pi i Margall i gent com ell, en les últimes dècades del segle, per fer donar l'autonomia a Cuba;³ *autòmic*; *autonomista*; *autonomisme*.

Autopàtic. *Autoplàstia* [1868, *SLitCosta*]; *autoplàstic*. *Autòpsia* [1868, id.], pres del gr. *αὐτοψία* 'acció de veure amb els propis ulls', format amb *ὄψεσθαι* 'veure'; *autòptic*. *Autoretrat*. *Autosuggerció*.⁵ *Autotransformador*. *Autotròfic*. *Autotropisme*.

¹ No sé si seria pres d'una pronúncia vulgar de la forma anglesa corresponent, o d'una regressió popular menorquina de la forma francesa, un men. *l'Autón* (o *quina*) joc jugat en cafès de Menorca, etc. ⁶⁰

(«Lotterrie», *Arx. Ll. Salvador*, II, 324): potser funcionant a base d'algun aparell a manera de ruleta (com els que hem vist portats en el Continent per expenedors de neules, etc.)? —² Aquest circula des de la 1.ª meitat del S. xix (en francès, des de 1828) com a abreujament d'una locució *vehicule omnibus* mig llatina, pròpiament 'vehicule per a tots'. —³ Els cercles madrilenys i d'altres procuraren mantenir molt de temps la confusió d'idees, a fi de conservar el caliu hostil a tot pacte amb els autonomistes cubans; encara el 1922 Fdo. Ortiz ha de denunciar l'equívoc mantingut pertinaçment pel *DAcEsp.*, que seguia definint *autonomia* com a «independencia»; deia en el *Catauro de Cubanismo* (p. 214): «no es lo mismo para la historia colonial; *autonomia* es el gobierno de un pueblo por sí mismo, pero sometido a la soberanía de otro Estado». Discussió que pertany al passat, pel que fa als mots...

Autor, V. *atorgar* *Autoretrat*, V. *auto-* *Autoritari*, *autoritat*, V. *autor* (ATORGAR) *Autorització*, *autoritzar*, V. *autor* (ATORGAR) *Autosuggerció*, V. *auto-* *autrejar*, V. *atorgar* *Autriu*, V. *altre*

²⁵ AUTUMNE, pres del ll. *autūmnus* 'tardor'. □ 1.ª *doc.*: fi S. XIII.

«Dels quatre temps de l'any: estiu, ivern, ver e *autumpne*», Lull (Merav. I, 138) i altres passatges. En les *VidesR.* apareix una variant mig romànica, en relació amb l'oc. ant. *autom(ne)*: «dejunam en *autompe* per so que castiguem la sequetat en nós», 60r1, «dejunam en *automme*», 60r2, «ver és caut e umit, e estiu caut sec; *atomne* fret e sec, 59v2 (cf. el gloss., p. 87).

³⁵ DERIV.: *Autummal* [1587, *DAG.*]

Auvera, peça de ferro aplicada a l'enclusa, bal.; sembla ser una variant fonètica de *overa-overa* per la forma de l'*auvera* o *overa* (Ciudadella) *redona* que reproduceix Moll en el núm. 2 del gravat de l'article de l'*AlcM* (OU).

Auxella, alqueria mall. del terme de Selva, corregir l'errada S. VIII, en lloc de S. XIII, en *AlcM*, i millorar-hi «és possible» en «clarament impossible en l'aspecte semàntic»: segurament un de tants topònims i antropònims aràbics de caràcter teonímic, com (*I*)*fantilla* (veg. DCEC, s. v. *ojalá*), *Fatarella*, *Favanella*, *Firella* (~ *Filella*), *Fondarella*, *Fondeguilla*, segurament amb una forma primitiva *'Aug Illab* o *'Aug Ile* 'l'elevació, l'apogeu de Déu (vegeu *EntreDL* III, 156 i cf. *aux* variant sorda de *AUGE* en aquest article del DCEC).

Auxesi, V. *augment*

AUXILI, pres del ll. *auxilium* 'socors, ajut'. □ 1.ª *doc.*: c. 1450, Joanot Martorell.

«Yo confie en lo divinal *auxili*» (Ag. II, 120) i també en el capítol 322, que ja deu ser de Galba; «tu est dels poetes l'excel·lent Virgili, / per infinits actes